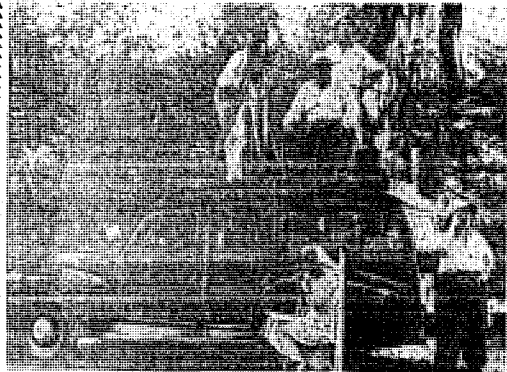

Από το γύρισμα της ταινίας «Λουιζιάνα στέρυ», το 1948. Ο Φλάερτ, καθιστός, στην όροφή του αυτοκινήτου, καθοδηγεί τους συνεργάτες του!

Ο πατέρας του ντοκιμανταίρ Ρόμπερτ Φλάερτ ο σκηνοθέτης που δέχεται πυρά

«Ποτέ δεν έγραψε σενάριο
ποτέ δεν έστησε διάλογο»

Όλοι οι μεγάλοι έχουν, φαίνεται, και τις μελανές πλευρές τους. Κι αυτό έχει διαπιστωθεί για πολλές εξοχότητες της τέχνης και των γραμμάτων. Στον κόσμο του κινηματογράφου, όπου το έμπορικό στοιχείο παίζει βασικό ρόλο, τέτοιες περιπτώσεις αβυσθών. Ωστόσο, υπάρχουν φυσιογνωμίες που επί δεκαετίες περιβάλλονται με κύρος και - ίσως - με ένα είδος φωτισμένου. Ο Ρόμπερτ Φλάερτ, ένας από τους καλύτερους ντοκιμανταίστες όλων των κινηματογραφικών δεκαετιών, παίρνει τώρα το μερίδιό του σ' αυτή την τάση όπου υποβολή. Ο Φλάερτ θεωρείται από όλες τις τέχνημες ιστορίες του κινηματογράφου μεγάλη φυσιογνωμία της εποχής που και έχει περιθληθεί από ένα θρόνο. Νά, όμως που και γι' αυτόν ακούστηκαν πρόσφατα κάποιες επιφυλάξεις.

Πριν απ' όλα, όμως, άς δούμε σύντομα ποιος ο Φλάερτ και ποιά η καριέρα του. Ήταν Αμερικανός (γεννημένος το 1884 στο Μίτσιγκαν) αλλά ιρλανδικής καταγωγής. Πέρασε τον καιρό του 1951. Στά νάτα του ήταν σπουδαστικές όρνυες, αλλά και εξερευνητικές, κυρίως των άρτιων περηνών. Με τον κινηματογράφο ασχολήθηκε από το 1913, γυρίζοντας ερασιτεχνικά φιλμ. Οι πρώτες του ταινίες, που καυδεύονταν και τη φήμη του, είναι «Ο Ηναυό του Βορρά», που γυρίστηκε στα 1920-23, η «Μοάνα» στα 1923-26 και άλλες, που συμπληρώθηκαν με το «Ταμπού» το 1928-31 και αργότερα η «Γη» το 1939 και τέλος το «Λουιζιάνα στέρυ» το 1948, δηλαδή λίγο πριν το θάνατό του. Κοτά κάποιες αναγκαίστες να συνεργαστεί και στο γύρισμα ταινιών με υπόθεση, όπως ήταν το παιδί της ζωής του, ο Ζόλταν Κόνρτα.

Ο Ζωρζ Σαντούλ, γρόφοντας για το Φλάερτ, στην «Ιστορία του κινηματογράφου», λέει χαρακτηριστικά: «Αυτός ο Ιρλανδικής καταγωγής Αμερικανός, ένας από τους μεγαλύτερους ανθρώπους του κινηματογράφου από τις αρχές του, ήταν πρώτα κυνηγός, εξερευνητής και άνηκτες μεταλλευμάτων κοιτασμάτων στον νοτιοδυτικό όρη Βορρά. Η πρώτη εξερευνητική ταινία του, καταστράφηκε από ύλη, όμως αυτή η πρώτη προσπάθειά του είχε δώσει άδελφιστο έδαφος. Επεισε το Γάλλο γυνεμμορο Ρεδιγιόν να του χρηματοδοτήσει μια διαφιμητική ταινία που έκανε δεκαπέντε μήνες να τη γυρίσει στον πόλο του Χάντσαν (1920-21).

ΟΙ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ

«Νανού» ήταν το όνομα ενός Εοκίμω, που ο Φλάερτ εξιστορούσε την καθημερινή ζωή του. Δεν είχε όρεσσει ωστόσο να συλλάθει μερικές γραφικές ή ψαλλοοικτικές όψεις της ποτώνονας ζωής με κοστούμια χορούς και

Ελάχιστοι οί συλλέκτες πινάκων Προβλήματα ύπαρξης των αϊθουσών τέχνης

Γκαλερίστες εξηγούν και προτείνουν λύσεις

μάτων α' αυτόν το κόσμο για ν' αγοράσει έργα και να στηρίξει τις γκαλερί.

—Τι ηλικίας είναι οι περισσότεροι επισκέπτες των εκθέσεων του «Παναθέλιου»;

—Σε ποσοστό 85-90% είναι νέοι. Αλλά αυτοί δεν έχουν χρήματα για ν' αγοράσουν. Ευελπιστούμε ότι όταν μεγαλώσουν και αποκτήσουν χρήμα-

ψηλές, ιδίως των νέων ζωγράφων.

—Ποιά άλλα πρόβλημα αντιμετώπιζει μια αίσουσα τέχνης;

—Πρόβλημα είναι η γραμμή της γκαλερί, δηλαδή το να κάνει ένα πρόγραμμα εκθέσεων, που να ενδιαφέρει το κοινό. Παρ' όλο ότι ο κόσμος ίσως έχει αντίθετη γνώμη, η δουλειά μιας γκαλερί είναι δύσκολη. —Ερχονται οι διάλογοι ζωγρά-

δέμα επίπλοια ή για βιτρίνα. Τώρα, που η Θεσσαλονίκη γιορτάζει το 2.300 χρόνια και έλγονται τόσα πολλά, δεν θα έπρεπε ο δήμος να τυπώσει και να κυκλοφορήσει εύρυτα θιάλια με έργα τέχνης Ελλήνων και μάλιστα Θεσσαλονικίων καλλιτεχνών; Δεν θα έπρεπε να τυπώσει ανθολογίες έργων των λογοτεχνών μας;

Αρκετοί είναι οι συλλέκτες στις αϊθουσες τέχνης.

τα, ίσως γίνουν και όμορστες έργων.

—Δεν υπάρχουν συλλέκτες έργων;

—Υπάρχουν ελάχιστοι, δύο ή τρεις, που έχουν όμως γεμίσει πιά με έργα και έχουν σταματήσει να αγοράζουν. Δυστυχώς, καινούργιοι συλλέκτες δε δημιουργούνται.

—Γιατί δε δημιουργούνται, κατά τη γνώμη σας;

—Οι πλούσιοι αγοράζουν εύκολη ζωγραφική ή αγοράζουν έργα από φίλους, με μεγάλες υπογραφές. Έργα νέων αγοράζουν μόνο οι συστηματικοί συλλέκτες. Η δική μου γκαλερί αισιαστικά βασίστηκε α' αυτούς τους λίγους ανθρώπους, που αγοράζουν και πού φέρνουν και φίλους τους για να αγοράσουν.

—Ναυίστε αν άλλος κάτι τή

φοι στη Θεσσαλονίκη;

—Νάι. Μόλιτα ένω πάντα έχω ζητηση της αίσουσας από ζωγράφους, που θέλουν να εκθέσουν. Οι καλές σχέσεις με τους καλλιτέχνες και η σωστή δουλειά, βοηθούν στην προσέλευση των καλλιτεχνών.

—Το νομίζετε ότι θα μπορούσε να γίνει για να βελτιωθεί η κατάσταση για τις αϊθουσες τέχνης; —Τίποτε δεν μπορεί να γίνει. Για να αλλάξει κάτι θα έπρεπε να αλλάξει η μορφή της κοινωνίας, ο τρόπος ζωής. Θα μπορούσε να βοηθήσει το κράτος αν έκανε σωστή εκπαίδευση και δίδαξε στα παιδιά την αξία και την ανάγκη της τέχνης. Θα μπορούσε να βοηθήσει και ο δήμος με κάποιες αγορές έργων. Αλλά όλα αυτά θα ήταν άχρηστα, αν δεν μάθαι

Αυτό μόνος είπε ο κ. Μπακογιώργος. Κάι βέβαια, πολλά θα μπορούσαν να γίνουν (συμφωνούμε), αρκεί να βρίσκονταν οι κατάλληλοι άνθρωποι στις κατάλληλες θέσεις.

Ο νέος «Εξώστης»

Τά ίδια προβλήματα συζητήσαμε με την κ. Αγγελική Βαγιητή, που ίδρυσε και λειτουργεί με πολλή αγάπη για τους νέους κυρίως καλλιτέχνες, την γκαλερί «Εξώστης». Νά τι μόνος έλεγε, όταν τη ρωτήσαμε ποιά είναι τα προβλήματα, που αντιμετωπίζουν οι αϊθουσες τέχνης; —Προτιμώ να ξεκινήσουμε από το κοινό και την έλλειψη παιδείας. Θά προτιμούσα, μιά έκθεση που στήνεται με πολύ μόχθο, τουλάχιστον να

ζήσουν, η τηλεόραση το θράδυ, η επιθυμία να κάνει διακοπές, να ζήσει καλύτερα με την έννοια των πρακτικών ανέσεων, όλα αυτά απομακρύνουν τον κόσμο από τις γκαλερί και γενικά τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Το πρόβλημα είναι περισσότερο πολιτικό, αλλά οι βασικές αιτίες είναι οι παραπάνω.

—Τι μορφή έχει το κοινό, που επισκέπτεται μια αίσουσα τέχνης;

—Κυρίως είναι νέοι, περισσότεροι φοιτητές. Οι μεγάλοι είναι πολύ λίγοι και είναι αυτοί, που έφεραν να πηγαίνουν πάντα σε εκθέσεις. Άνθρωποι που είναι σήμερα 30-40 χρόνων και πού όταν ήταν νέοι πηγαίαν σε γκαλερί, τώρα μπήκαν στον τρόπο ζωής και στο ρυθμό που είπαμε και δεν έρχονται πιά.

—Οι καλλιτέχνες επισκέπτονται τις εκθέσεις;

—Συνήθως όχι. Μόνο λίγοι.

—Υπάρχει οικονομικό πρόβλημα για τις αϊθουσες τέχνης;

—Υπάρχει έντονο οικονομικό πρόβλημα και είναι για όλες τις γκαλερί. Τά έξοδα είναι μεγάλα: νοίκι, φωτισμός, θέρμανση, έντυπο υλικό, ταχυδρομικό κ.λ.π. Εσσοδα είναι μόνον οι πωλήσεις. Και σπάνι ταμεία αυτά, αν ο καλλιτέχνης έχει κύκλο ή μέσα από τη δουλειά του, τότε έχει ελπίδες να πουλήσει. Αλλιώς τίποτε.

—Δεν αγοράζει το κοινό έργα τέχνης;

—Πολύ λίγοι είναι αυτοί που κάνουν συλλογή. Και είναι λιγότεροι από παλιά. Για κάποια χρόνια υπήρχαν κάποιες γκαλερί ή δικηγόροι κ.λ.π., που αγοράζαν.

—Υπάρχουν τρόποι για να λυθούν τα προβλήματα των αϊθουσών τέχνης, των γκαλερί;

—Τό πρόβλημα είναι ιδιόρρυθμο, γιατί οι γκαλερί είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Θά μπορούσε να αγοράσουν έργα ο δήμος και οι οργανισμοί, αλλά αυτό θα έπρεπε να γίνεται δίκαια. Μιά λύση θα ήταν να υπάρξει μία συνεργασία των γκαλερί με καθήκον να πούσουν κάποιες αποφορές, ώστε τα προβλήματα τους να τεθούν συλλογικά, όποτε θα το προέκυψε περισσότερο οι άρμια.

—Τι άλλο θα μπορούσε να προτείνει κανείς;

—Βελτίωση της παιδείας. Σήμερα μόνο σε 15 γυμνάσια υπάρχουν καθηγητές για το μάθημα των τεχνικών. Επίσης, θα βοηθούσαν η τηλεόραση με ειδικά προγράμματα, οι επισκευές σχολείων στις εκθέσεις κ.λ.π. Αλλά, γενικότερα, το κράτος θα έπρεπε να βοηθήσει τους καλλιτέχνες, ώστε κι αν δεν βοηθούσε τις γκαλερί. Πιστεύω ότι τα προβλήματα δεν είναι αν θα βοηθούσαν οι γκαλερί, αλλά οι καλλιτέχνες. Αυτό που

Τά νέα
βιβλία

Γιώργου Καραμαλάκη,
«Η μεταξύ Πάκου
και Κρουσιών χώρα»

Τό βιβλίο μιλάει για τό νομό Κιλίκης και δίδει την ιστορία του από τά προϊστορικά χρόνια μέχρι την άπελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό στό 1912, τουλάχιστον στον πρώτο αυτό τόμο. Θ' ακολουθήσει και δεύτερος τόμος, που θα καλύπτει την περίοδο από τό 1913 μέχρι σήμερα. Τι περιλαμβάνει ή «χώρα μεταξύ Πάκου και Κρουσιών»; Είναι τό Κιλίκης, ή Γουμνίσια, ή Αξιούπολη, τό Πολύκαστρο, ή Γοργόπη, τό Δροσάτο, ή Νέα Σάντα, όπου άλλοτε υπήρχαν ή Αρμυδών, ή Καλινδοία, ή Αταλάνη, ή Ευρωπάς κλπ. Ο κ. Καραμαλάκης, ένας νέος άνθρωπος, μάς δίνει την ιστορία του τόπου αυτού στή διάρκεια των περίπου 40 αιώων που μεσολάβησαν. Και είναι μια ιστορία ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Τό βιβλίο κοσμείται από άρτια εικονογράφηση.

Μοχαμέντ Καϊρ - Εντίβ,
«Βίος και θρύλος του
Αγκούνατς»

Συγγραφέας του βιβλίου, άγνωστος σ' έμάς είναι ένας Μαροκινός που έζησε για χρόνια μακριά από ή χώρα του, κι όταν εναγύρισε «όκου» τους λαϊκούς θρύλους και ξαναζωντάνεψε τον θρύλο του Αγκούνατς, ένας ληστής που όρκιστηκε αίσωια έκδικηση για ήν δολοφονία της άδελφής του. Σύντομα αυτά, αν ο καλλιτέχνης έχει κύκλο ή μέσα από ή δουλειά του, τότε έχει ελπίδες να πουλήσει. Αλλιώς τίποτε.

—Δεν αγοράζει το κοινό έργα τέχνης;

—Πολύ λίγοι είναι αυτοί που κάνουν συλλογή. Και είναι λιγότεροι από παλιά. Για κάποια χρόνια υπήρχαν κάποιες γκαλερί ή δικηγόροι κ.λ.π., που αγοράζαν.

—Υπάρχουν τρόποι για να λυθούν τα προβλήματα των αϊθουσών τέχνης, των γκαλερί;

—Τό πρόβλημα είναι ιδιόρρυθμο, γιατί οι γκαλερί είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Θά μπορούσε να αγοράσουν έργα ο δήμος και οι οργανισμοί, αλλά αυτό θα έπρεπε να γίνεται δίκαια. Μιά λύση θα ήταν να υπάρξει μία συνεργασία των γκαλερί με καθήκον να πούσουν κάποιες αποφορές, ώστε τα προβλήματα τους να τεθούν συλλογικά, όποτε θα το προέκυψε περισσότερο οι άρμια.

—Τι άλλο θα μπορούσε να προτείνει κανείς;

—Βελτίωση της παιδείας. Σήμερα μόνο σε 15 γυμνάσια υπάρχουν καθηγητές για το μάθημα των τεχνικών. Επίσης, θα βοηθούσαν η τηλεόραση με ειδικά προγράμματα, οι επισκευές σχολείων στις εκθέσεις κ.λ.π. Αλλά, γενικότερα, το κράτος θα έπρεπε να βοηθήσει τους καλλιτέχνες, ώστε κι αν δεν βοηθούσε τις γκαλερί. Πιστεύω ότι τα προβλήματα δεν είναι αν θα βοηθούσαν οι γκαλερί, αλλά οι καλλιτέχνες. Αυτό που

Μιχάλη Φακίνου,
«Ο Ιωσήφ εξαφανίζεται»

Τό βιβλίο περιλαμβάνει όποια μεγάλα διηγήματα, όπου τό λογικό και τό παράλογο συμπεκνούνται με άνεση και θυμική

ΟΙ ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΟΥ

«Νανούκι» ήταν τό όνομα ένός Εσκιμώου, πού ό Φλάερτυ εξιστορούσε τήν καθημερινή ζωή του. Δέν είχε άρκεστεί όσάυτο να συλλάβει μερικες γραφικές ή φολκλορικές άψεις τής πρωτόγονης ζωής μέ κοστούμια, χορούς και τελετουργίες, αλλά να κάνει τό παρό να καταγράψει τήν καθημερινή ζωή τού πρώτο του, στό κινησί, στό ψάρεμα, στήν κατασκευή τού «γκλός», στό σπιτό από πάγο. Ο Σαντούλι λέει, πώς «μ' αυτή τήν πρώτη ταινία ό Φλάερτυ παρουσιάζει σάν ένα Ζάν Ζάκ Ρουσσώ τού κινηματογράφου».

Αντίθετα, τή «Μόνα» τή γύρισε στά νησιά τού Ειρηνικού, μέ θέμα τήν άρμονική και χαρομενή ζωή των φυλών Μάορι. Νά σημειωθεί, ότι ή ταινία αυτή είχε μέτρια έμπορικé επιτυχία, γιατί τό κοινό ήθελε περισσότερες χαθόνες και σέξ άπ'ήλ. Από τόν κόσμο τών Μάορι είναι παρμένη και ή ταινία «Ταμπού», πού γυρίστηκε σέ συνεργασία μέ τό Γερμανό σκηνοθέτη Μορνάου. Οι ταινίες αυτές έδωσαν πολλή φημη στό διαμεριό τους και ό Φλάερτυ κλήθηκε στήν Αγγλία σάν δάσκαλος, ή δέ άπάντησή του ντοκιμανταίρ σ' αυτή τή χώρα, έμπροσστηκε σίγουρα από τή σχέση τού Φλάερτυ μέ τόν Γκρήρσον.

Τόν «Άνθρωπο τού Αράν» τόν γύρισε ό Φλάερτυ τό 1934 σ' ένα χαμένο νησί τής δυτικής Ιρλανδίας και ή μνημειακή αυτή ταινία έχει τήν ψυχρότητα μιας πολύ καλή μελετημένης κατασκευής. Τό φιλμ «Γή» γυρίστηκε σεις Ηνωμένες Πολιτείες και δολοκλήρώθηκε κατά τή διάρκεια τού πολέμου, αλλά κλήθηκε πολύ καταθλιπτική από τό ύπουργείο γεωργίας και έτσι δέν προβλήθηκε παρά μόνο σέ κινηματογραφικές λδσχες. Τελευταία τού ταινία ή «Λουκιάννα στόρυ» πού χρηματοδοτήθηκε από τή «Στάνταρ Ούλ» και γυρίστηκε πάλι στήν Αμερική.

ΟΙ ΣΚΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΡΙΕΡΑΣ ΤΟΥ

Όπως γράψαμε και παραπάνω, ό Φλάερτυ είναι ένα είδος ταμπού στήν ιστορία τού κινηματογράφου. Οσάυτο σέ ένα τελευταίο άθροο σέ έζνο έγκυρα κινηματογραφικό περιοδικό ό θρύλος περικυττείται αισθητά, καθώς δίνεται μία εικόνα τού σκηνοθέτη πού άναίρει κάποιες έσφαλμένες ίσως έντυπώσεις γιά τήν προσωπικότητα και τό έργο του, ίσως και γιά τις ικανότητες του, τουλάχιστον τις όργανωτικές.

Στό άθροο, λοιπόν, αυτό πού γράφει ό Μπράϊαν Γουλνίστον, μεταφέρεται ό έξής διάλογος τού Φλάερτυ μέ τόν Γκρήρσον. Λέει ό πρώτος «Θέ μου, δέν καταλαβαίνεις ότι μερικοί άνθρωποι πεθαίνουν στήν πείνα» και άπαντάει ό άλλος: «Αυτό προσαθώ, έρέ βλάκα, να σου πώ έδώ και είκοσι χρόνια». Ο διάλογος αυτός έγινε τό 1939 πού δείχνει πόση ήταν ή κοινωνική ανείδηση τού Φλάερτυ. Στή συνέχεια τό άθροο άμφιοθητεί τή μεγαλοσύνη τού Φλάερτυ, συζητά τήν άναστασία τής θέσης τού άνάμεσα στούς σκηνοθέτες και δέν συμφωνεί ότι ό δημηουργός τού «Μανούκι» ήταν αυτό πού έμπροσθε τήν έξέλιξη τού ντοκιμανταίρ. Και τόν κατηγορεί ότι ή καριέρα του είχε μία δόση ηγεμονικότητας, ότι τό φιλμ και τό τοξείδια πληρώνονταν πάντα από τις κυβερνήσεις ή από μεγάλες εταιρίες.

Συνεχίζοντας, τό άθροο, άφού άναφέρει ότι παντού δέχονταν τόν Φλάερτυ και τήν οικογένειά του μέ θαυμασμό και μέ περισσήσεις, προχωρεί σέ πιά ούσιαστικές κατηγορίες και γράφει: «Ο Φλάερτυ, ενώ είχε θαυμάσιο μάτι, φαίνεται πώς ποτέ δέν κατάλαβε πώς γυρίζονται τό φιλμ και έμεινε στήν άγναιά του, άνεξάρτητα από τό φιλμ πού γύρισε... Ποτέ δέν έγινε ένα σανάριο, ποτέ δέν κάλυπτε τις σκηνές, ποτέ δέν μπορούσε να στήσει διάλογο ή να δώσει συνέχεια. Κι άκόμη, άφίριστον, έκανε μέρες, έβδομάδες και μήνες χωρίς να κάνει τίποτε».

Έτσι, άναφέρεται πως ενώ γύριζε μεγάλα κομμάτια ταινίας, ούσιαστικά δέν υπήρχε ταινία. Κάποτε είχε γυρίσει 25.000 μέτρα φιλμ, αλλά ήταν τόσο άνοργάνωτο υλικό, πού προέκλεισε τρέμος σ' αυτούς πού τό πήραν να τό επεξεργαστούν. Οσάυτο, ό άθροογράφος άναγνωρίζει και τό μεγάλο προσόν τού Φλάερτυ: ήταν ό πρώτος πού έμπε στους κινηματογραφιστές τή δραματική αξία τού πραγματικού υλικού και τή μεταφορά τού στήν όθον. Και δέν είναι λίγο αυτό.

Η έλληνική ποίηση

ΝΙΚΟΣ - ΑΛΕΞΗΣ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ

Ερείπια τής Παλμύρας

Οσο περνά ό καιρός και κάνω ένα προχώρημα θαθύτερο μέσ στήν παραδοχή, τόσο καταλαβαίνω γιατί βαραίνεις και άποχιάς τή σημασία πού βίνουν στα ερείπια ό άνθρωποι. Εδώ πού όλα ακουκινούνται, τό μάρμαρα και ό πέτρεις και ή ιστορία, μένεις έού μέ τήν πυρκαγιμένη σου πνοή γιά να θυμίζεις τό πέρσμο άνάμεσα στήν όμορφη, τή μνήμη εκείνου πού εάλγησε άνεπισαίθητα έντός μου σφοδρότατα στήν ίδια του κατάρρευση κι άκόμα τών άλλων πού άνυπόπιοι μές σέ βαθόν ύπνο διαρρέουν.

Οσο περνά ό καιρός και προχωρώ θαθύτερα στό άκίνητο φθινόπωρο πού μαλακώνει πλένοντας μέ φώς τό πεδίοδρομία, τόσο βλέπω στή χρονομική άωρεά τού ήλιου, έγκατάλειψη γιά όσα περιμένα και δέν ήπια, γιά όσα μου ζήτησαν κι άρνήθηκα γιά έχοντας, γιά όσα μοιράστηκα άπερίσκεπτα και μένω έξωτος και κουρελιάρης τώρα. Μά όταν μέσ στή θρημιασμένη θύμηση άναδίσω ερείπια, έρίσκω άποκρίση βαθεία γιά τό μάρμαρα κι ό πέτρεις κι ή ιστορία μένουν γιά να θυμίζουν τό πέρσμο σου άνάμεσα στήν όμορφη - άπόκριση κρυφή γιά όσα περιμένα και δέν ήπια.

ΣΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Η συζήτηση άρχισε μέ δάση τού πρώτο άθρίπμα, δηλαδή, γιά τή διερεύνηση τών προβλημάτων πού άντιμετωπίζουν οι αιδουσε τήνς. Ο κ. Μπακογιάννης μάς είπε:

—Τά προβλήματα είναι γνωστά: είναι τά αικονήματα. Πρόκειται γιά να δουλειά, πού άπευθύνεται σέ έλόχι-στο κοινό, δσον άπορά στις άγορές. Οι αιδουσε τήνς έχουν διπλό ρόλο, πολιτιστικό, αλλά και έμπορικό. Βέβαια, υπάρχει προσέλευση σωματική άκόρου, πού ένδιαφείρεται να δει και να ενημερωθεί, δέν υπάρχει όμως ή άνάλογη ευχέρεια χρη-

την άνάγκη της τέχνης. Εμά μπορούσε να βοηθήσει και ό δήμος με κάποιες άγορές έργων. Αλλά όλα αυτά θα ήταν άχρηστα, αν δέν μάθαι ό κόσμος να ηγαίνει στις γκαλερί και να παίρνει γιά τό σπιτί του αξία έργα τέχνης. Τό βασικό είναι ν' αλλάξει ή νοοτροπία τού κόσμου. Η τηλεόραση και τό σχολεία δέν κάνουν αυτό πού πρέπει. Τό κράτος πού σεοιών έπνεσε ζαχνικά τό ενδιαφέρον αυτό. Νομίζω φταίει και τό ότι άκρίβησε ή ζωή, αλλά και ή άνεξέλεγκτη αύξηση των τιμών των έργων τέχνης. Εται μειώθηκαν οι δυνατότητες άγοράς έργων τέχνης. Τονίζω ότι οι τιμές είναι παράλογα

Στά μνημεία, στό πανεπιστήμιο, στήν έκθεση

Ζητούνται κατάλληλοι χώροι γιά πολιτιστικές έκδηλώσεις

Αλλά χρειάζονται επίσης οι κατάλληλοι άνθρωποι

1958, πάλι μέσα στό ρωσικό αυτό μνημείο, όργανωθηκαν ώφαιες καλλιτεχνικές έκδηλώσεις: θέατρο, μουσική, μπαλέτο. «Θεοφανή» τού Τερζάκη μέ τήν Βεργή και τόν Τά-για, χοροδράματα τού Χατζιδάκι και Θεοδομίδης από τή Ραλλού Μάνου, συνουλίες συμφωνικής μουσικής. Αυτό πού έγινε πριν 25-30 χρόνια γιάτί δέν μπορεί να γίνει τώρα. Και γιάτί δέν μπορούν να χρησιμοποιήν κάποιες γωνίες τού Επταπύργου ή τό Γενί Τζαμί, όπως πολύ σωστά γράφει από τό «Μυμικ»:

Και θα μπορούσε να βρει κανείς και άλλες λύσεις. Γιά τό καλοκαίρι, γιά παράδειγμα, ό άρχαιολογικός χώρος τής άγοράς (στήν πλατεία Δικαστηρίου) άκόμη και ή πλατεία Ναυαρίνου θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν έκδηλώσεις. Στό ψυχρό Ειμωβόριο παίζον θέατρο μπροστά σ' ένα τοιχικό ναύ. Στή ζέση Θεσσαλονίκη γιάτί όχι; Άς σκεφτούν να μένουν τούς δορυδούς, να παρακμήσουν τήν κίνηση τών λεωφορείων, ένώ και γιά δύο ώρες — κι άκόμη άφού τό μνημείο μας κρατούνται κλειστά κι άπόρθητα, παρά τό γεγονός ότι παλιότερα χρησιμοποιήθηκαν.

Πανεπιστήμιο και Έκθεση

Βέβαια, έχουν θελωθεί μερικά πράγματα τά τελευταία δύο χρόνια. Βασικά στοιχεία ότι δημιουργήθηκαν τό «Βασηοποιείο» και άλλες πνευματικές έστιες. Κι άκόμη όποτε πάλι σημαντικό θέμα τό ότι οι συναυλίες τής κρατικής άρχήρας Θεσσαλονίκης δίδονται πιά στόν αίθουσα τελείων τού πανεπιστημίου. Κι αυτό δείχνει πόσο χρονολογικά μπορεί να είναι ό χώρος τής πανεπιστημιούπολης, χεμώνα - καλοκαίρι. Τό καλοκαίρι μέ τις μεγάλες προσιές

πρότιμους, θα έκθεση πού στήνεται μέ πολύ μάχη, τουλάχιστον ή τήν έβλεπε ό κόσμος. Βέβαια, υπάρχει κοινό, αλλά είναι σκανδαλωδώς μικρό σέ άγκυρη μέ τόν πληθυσμό τής πόλης. Αυτό βασικά όφειλεται στήν παιδείας μας. Αν θελήσει αυτό να τό αναλύσει κανείς, δά πρέπει να πεί ότι παλιότερα, άκόμη και πέρυ-μ, έμπαίνε περισσότερους κόσμος στις αιδουσε τήνς. Αυτό σημαίνει ότι ό τρόπος ζωής προσανατολίζει τόν κόσμο κάπου άλλού. Ο ρυθμός τής ζωής, ή άνάγκη να κάνουν πολλοί άνθρωποι δυά δουλειές γιά να

—Πρότιμ να ξεκινήσουμε από τό κοινό και τήν έλλειψη παιδείας. Θα προτιμούσα, μά έκθεση πού στήνεται μέ πολύ μάχη, τουλάχιστον ή τήν έβλεπε ό κόσμος. Βέβαια, υπάρχει κοινό, αλλά είναι σκανδαλωδώς μικρό σέ άγκυρη μέ τόν πληθυσμό τής πόλης. Αυτό βασικά όφειλεται στήν παιδείας μας. Αν θελήσει αυτό να τό αναλύσει κανείς, δά πρέπει να πεί ότι παλιότερα, άκόμη και πέρυ-μ, έμπαίνε περισσότερους κόσμος στις αιδουσε τήνς. Αυτό σημαίνει ότι ό τρόπος ζωής προσανατολίζει τόν κόσμο κάπου άλλού. Ο ρυθμός τής ζωής, ή άνάγκη να κάνουν πολλοί άνθρωποι δυά δουλειές γιά να

συ έμπε να συστήσει τους καλλιτέχνες, έστω κι αν δέν βοηθούσε τις γκαλερί. Πιστεύω ότι τό πρόβλημα δέν είναι αν θα βοηθηθούν οι γκαλερί, αλλά οι καλλιτέχνες. Αυτό σημαίνει ότι τό κράτος πρέπει να δώσει στόν καλλιτέχνη αυτό πού δικαιούται, έστω και αν έμπρε να κλείσουν οι γκαλερί.

—Οι δύο συννομιές μας, μέ τόν θάνατο Μπακογιάννη και τήν Αγγλική Βογιατζή, χωρίς να έξαναίσουν ίσως, τό θέμα, τό φωτισμό, κατά τή γνώμη μας, όρεκτά. Και βέβαια, κάθε άλλο πού ούσιαστικά μπορεί να νιώθει κανείς γιά τήν πολιτιστική μας άνότητη.

Διεθνής Έκθεση έχει ένα σημαντικό πλεονέκτημα: όπως είναι περιγραφόμενος ό χώρος τής, είναι άπαλλαγμένος από τούς δορυδούς. Κι αυτό βοηθάει πολύ στή όργανώση πνευματικών και καλλιτεχνικών έκδηλώσεων.

Παλιά κτίρια άχρηστοποιήτα

Έχουμε γράψει πολλές φορές γιά τό παλιό βασικό θέατρο. Πολλά μπορούν να γίνουν εκεί μέσα, φυσικά, κάποτε δοθούν τό έκατομύρια πού χρειάζονται γιά να γίνει κατοικήσιμο και λειτουργικό. Πολλά δέ φορές έγιναν άναγελίες γιά τήν αξιοποίηση του, αλλά, δυστυχώς, τό βλέπουμε πάντα να χάσκει ήμικατεστραμμένο. Εκείνο πού δά πρέπει να προσεχτεί, είναι, τί θα γίνει τό κτίριο αυτό. Μήν ξεχνάμε ότι ξεκίνησε σάν θερινό θέατρο και πως ή ύποδομή τού τέτοια είναι. Και γιά να γίνει ένα κτίριο πού δά λειτουργεί από τό Μάρτιο ως τόν Οκτώβριο, χρειάζονται, φυσικά, πολύ λιγότερα χρήματα, παρά αν θελήσουν να τό μετατρέψουν σέ χειμερινή αίθουσα.

Αλλά πέρα από τήν αίθουσα αυτή, υπάρχουν πάντα τό θέμα τού κτιρίου τού ΙΚΑ, στήν όδό Αφράγκων, πού θα πρέπει κάποτε να έπισκευαστεί γιά να στεγάσει τό κρατικό μας όφείο, υπάρχει ή Βίλα Μπάδνα, πού άπαιτεί τεράστια ποσά γιά να ζαναγίνει όπως ήταν, αν μπορεί να γίνει τελικά, υπάρχει τό πολύ πέμπτο γυμνάσιο πού ή Τράπεζα τό όνειρευόταν να πινακοθήκη, αλλά τό εγκατέλειψε στή μέση τών έπισκευών, υπάρχει τό Γενί Τζαμί πού δά μπορούσε (καθώς δέν έχει ήμεις) να χρησιμοποιηθεί άποτελεσματικά και άμέως.

Και πάνω άπ' όλα αυτά, χρειάζονται οι άνθρωποι πού θα μένουν τήν τήν πρέπει να όργανωθούν, πιά πρόντα όείξουν, πιά έχουν προτεραιότητα —και να τό άποποιήσουν. Και ίσως τό στοιχείο πού λείπει περισσότερο σ' αυτή τή έρημ πόλη είναι οι κατάλληλοι άνθρωποι στις υπεύθυνες θέσεις.

το σπασίο περιλαμβάνει τεσάρσα μεγάλα διηγήματα, άπο τό λογικό και τό παράλογο συμπλέκονται μέ άνεση και θυμίζον κινηματογράφο έπιστημονικής φαντασίας ή άφέλειας. Στό πρώτο διήγημα, τό «Αυτοκίνητο-φόντασμα», ένα τετράτροχο γίνεται τρόμος και φόθος, κινούμενο όπληκτικά και έπιδεικνόντας έκδίκηση. Στό δεύτερο διήγημα, «Τό άερόστατο», ένας τραγουδιστής έρίσκει-ται στός ούρανοους μ' ένα άερόστατο κι αυτή ή περιπέλωση κρατεί τρεις μέρες και τρεις νύχτες, τόσο ώστε να μπερδέσει ό τραγουδιστής να ζαναβρεί κά-ποια χομένα νοήματα τής ζωής. Στό τρίτο διήγημα (περί τής κινήσεις αν κακουριοδικείω είκόνες), έχουμε μία κοινωνική σάτιρα πού ξεκινάει από τό ότι μία εικόνα δικαστηρίου κινήθηκε. Αυτό δίνει άφορμή να εκφραστούν έπιθυμίες και έπιωδεις πού άποκαλύπτουν πολλά από τήν κοινωνική μας δομή. Τέλος, στό τελευταίο διήγημα (Ο κύστη έξαρνίζεται), έχουμε τήν περιπέλωση ενός άνθρώπου πού άραπετεύει από τό πιά βολικό καταφύγιο στις άναμνήσεις του. Ο άκτικός άρηγείται τις ιστορίες τους μέ σαφήνεια περνώντας μέ άνεση στό παράλογο και τό παραμυθένιο. (Εκδόσεις «Κέδρος»).

«Ποιητές τού Αϊθερού»

Σέ μετάφραση τής Μυρτίς Αναγνωστοπούλου - Πισαλίδου και μέ είσαγωγή και σημειώσεις δικές τής, γνωρίζουμε τρεις ποιητές τού Αϊθερού, τόν Έντριαν Ξένρι, τό Ρόττερ Μαγκάκ και τόν Μπράϊαν Πότεν, μέ χαρακτηριστικά έργα τους πού δέχονται και τό κλίμα πού κυριαρχεί σήμερα στή βρεταννική ποίηση. Πρόκειται για ποιήματα γυνικά και χωρίς φτιασίδια πού τόσο ή θεματολογία, όσο και ή φόρμα του σουνδούνται στενά μέ τήν ποίηση τών Αμερικανών «μπίτ». Αξίζει ή ένημέρωση πάνω στή ποίηση αυτή. (Εκδόσεις ΑΣΕ).

Σουζούκι, «Ζέν»

Τά τελευταία χρόνια έχουν γραφτεί πολλά γύρω από τό «Ζέν», γιά τούς άναγνώστες των δυτικών χωρών. Στό συνολικό έργο ό Σουζούκι, κί, πού είναι από τούς γνωστότερους σύγχρονους άπάντες φιλόσοφους, παρουσιάζει μία άναλογία από τις σπουδαιότερες παραδοσιακές πηγές τού «Ζέν». Σ' αυτό τό βιβλίο περιέχονται τό περίφημο «Σούτρα» ή όμιλεις τού Βούδα, οι «γκάτο» ή ύμνοι, τό πολύπλοκο αίνιγματα, γνωστά σάν «Κοάν» και τό «Νότραν» ή όπλήκησης. Περιέχονται άκόμη οι συνομιλιές μυστικιστών μοναχών, μυστικιστικό διάλογοι σέ θέματα μεγάλης σπουδαιότητας. Εκτός από τό κείμενα τά μεταφρασμένα από τόν δρ. Σουζούκι στο βιβλίο περιλαμβάνονται και φωτογραφίες άγαλμάτων πού βρίσκονται σέ νοούς τού «Ζέν» και σκάλια γιά τή σημασία τους καθώς και σειρά από άλλωγραφικες εικόνες πού άποκαλύπτουν «δέν εικόνες κινήσης τού ταίριου». Τό ενδιαφέρον αυτό βιβλίο έχει μεταφράσει ό Άνδρέας Τσολάκης (Εκδόσεις «Πύρινος κόμος»).

Γράφει και έπιμελείται ό κ. Νίκος Μπακόλας